

RUSYA'NIN SURİYE'DE MİLİS DEVŞİRME SÜRECİ: İÇERİDE DENGELİ UNSURU DIŞARIDA PARALI ASKER

ÖMER BEHRAM ÖZDEMİR

Uzman ORSAM

“

Rejim bölgelerinde işsiz durumda bulunan ve geçim sıkıntısı yaşayan genç erkeklerin sahadaki araçlar vasıtasıyla Rus güvenlik şirketleri üzerinden Moskova'nın askerî faaliyetlerde bulunduğu çeşitli bölgelere sevk edilmesi son iki yılın artış gösteren Rus trendi olarak öne çıkmaktadır.

”

Pandemiyle birlikte geçilen son iki yıl Rusya'nın Suriye'de hem rejim karşıtı unsurlar hem de rejim içi kliklerle denge mücadelesi şeklinde tezahür etmiştir. Bu mücadele kapsamında Moskova'nın son dönemde bazı sorunlar yaşamasına rağmen Suriye temelli milis devşirme stratejisini, hem dışarıda müdahil olduğu çatışmalarda daha dolaylı ve maliyetsiz bir yöntem olarak hem de Suriye içeri-
sindeki

gelişmeleri şekillendirmek amacıyla önemli oranda değerlendirdiği söylenebilir.

MİLİS DEVŞİRME STRATEJİSİNİN DIŞ BOYUTLARI

İdlib'de Türkiye ve muhalifleri kendi desteğiyle gerçekleştirecek olası bir rejim harekâtıyla tehdit eden ve dönem dönem hava saldırılarıyla gerginliği arttıran Moskova günden güne artan İsrail hava saldırılarına ise göz yumarak İran'ın sahadaki güçlerinin kısmen törpülenip dengelemenmesini beklemektedir. Keza ABD'nin son dönemde Suriye'de asli



hedefinin İran destekli milis güçlere kaymış olması da Moskova açısından kabul edilebilir bir gelişme olmuştur. Moskova'nın rejim cephesi içerisindeki rakibi İran ise bu dönemi Rusya'ya karşı bölgede azalmakta olan gücünü arttırmaya yönelik bir siyaset izleyerek geçirmiştir. 2020'de önce İdlib'de Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) hava saldırılarında yoğun kayıplar veren İran destekli milis güçler, 2020 ve 2021'de süregelen bir şekilde çöl bölgesinde IŞİD terör örgütüne karşı kayıplar vermiştir. Buna karşın, 2021 yılı Suriye'de İran'ın mevcut gücünü Deyrezzor, Dera, Suveyde hattında milis yapılanmaları üzerinden tahkim ettiği ve Lübnan-Suriye hattı üzerinden Hizbullah ve rejimin de katkılarıyla bir uyuşturucu üretim ve dağıtım rotası inşa ettiği bir sene olarak kayıtlara geçmiştir.

İran'ın Suriye'deki en önemli cephe içi rakibi olan Rusya sahada kendisine bağlı güçlerle alakalı dönem dönem sorunlar yaşarken rejimin içerisinde bulunduğu ekonomik koşulları kendi faydası doğrultusunda kullanmıştır. Rejim bölgelerinde işsiz durumda bulunan ve geçim sıkıntısı yaşayan genç erkeklerin sahadaki araçlar vasıtasıyla Rus güvenlik şirketleri üzerinden Moskova'nın askerî faaliyetlerde bulunduğu çeşitli bölgelere sevk edilmesi son iki yılın artış gösteren Rus trendi olarak öne çıkmaktadır. Bu trende konu olan milis devşirme ve sevkıyatı sürecinde göze çarpan cepheler Libya ve Karabağ olurken Venezuela'ya da Suriyeli milislerin gönderildiğine dair güçlü iddialar bulunmaktadır. Kafkasya, Afrika, Ortadoğu ve Ukrayna'da muhtelif bölgelerde faaliyet gösteren ve bu



cephelerde para karşılığı askerî hizmet veren Rus askerî güvenlik şirketleri Suriye’de de savaşın ilk yıllarından itibaren faaldirler. İlk etapta stratejik önemi yüksek birkaç mevki ve tesisin korunması için ülkeye ayak basan ve Moskova yönetimiyle bağlara sahip bu şirketler süreç içerisinde daha geniş alanlarda güvenlik hizmetleri, milis seçme ve devşirme, nokta operasyonlar gibi faaliyetlerde başrolde bulundular. Rusya’nın bölgedeki en ünlü askerî şirketi Wagner başta olmak üzere M.S. Grup, E.N.O.T., Slavonic Corps, ATK Grup ve Cossacks gibi pek çok irili ufaklı şirket Suriye sahasında çeşitli askerî faaliyetlerde bulunmaktadır. Bu şirketler yerel araçlar sayesinde başta Gab Ovası, Humus ve Deyrezzor bölgeleri olmak üzere rejim kontrolündeki bölgelerden iddialara göre 1000 ile 2000 USD arasında maaş vaatleriyle Suriyelileri milis olarak devşirmekteler. Bu süreçte Rus şirketlerin yanı sıra Ulusal Savunma Güçleri, Rejim Askerî

İstihbaratı, Rusya destekli rejim ordusunun 5.Kolordusu ve Baas Partisi’nin yerel teşkilatları da rol almaktadır.

Libya’da Hafter güçlerinin tarafında savaşmak için eğitilen milis adayları Rus hava kuvvetlerine bağlı askerî uçaklar ve Suriye rejimine yakın özel hava yolu şirketlerinin uçaklarıyla Şam Uluslararası Havaalanı ve Hmeymim Askerî Hava Üssü’nden Libya’da bulunan Bingazi Uluslararası Havaalanı ve el-Khadim Hava Üssü’ne taşınmaktadır. Libya’ya ulaşan milisler daha sonraki süreçte ise Sirte, Ras Lanuf ve Cufra Hava Üssü’ne intikal ederek Hafter cephesinde Rusya adına saha unsuru olarak görev yapmaya başlamaktadırlar. Bu milis adayları içerisinde sivil Suriyeliler bulunsada yapılan araştırmalar ve kaleme alınan raporlar kitlenin ekseriyetle rejim ordusu unsurları, rejim yanlısı milis unsurlar ve rejimle uzlaşmaya varmış eski muhalif milislerden oluştuğunu iddia etmek-

tedirler. Bu da Suriye içerisinde ordu ve milis güçlerin dahi ekonomik krizi oldukça sert hissettiklerini ve başta son dönemde ayyuka çıkan uyuşturucu kaçakçılığı meselesi olmak üzere kriminal hadiselerin günden güne artışının da kriz ve silahlı güçlerin yaşam şartlarından bağımsız okunamayacağını göstermektedir.

“

5.Kolordu’da görev yapmakta olan askerî unsurlar paralı asker olmak adına gönüllü olurken iddialara göre önemli bir kısmı Libya cephesine gideceğini zannederken yolculukları Hmeymim’den kalkan askerî uçakların Ermenistan’a varmasıyla sonuçlanmıştır.

”

Rus ordu güçleri ve şirketler Karabağ’daki çatışmada kullanmak için de Suriye’den milis devşirmiş ve yine benzer bir süreç takip etmişlerdir. Humus ve Deyrezzor’dan pek çoğu Rusya destekli 5.Kolordu’da görev yapmakta olan askerî unsurlar paralı asker olmak adına gönüllü olurken iddialara göre önemli bir kısmı Libya cephesine gideceğini zannederken yolculukları Hmeymim’den kalkan askerî uçakların Ermenistan’a varmasıyla sonuçlanmıştır. Karabağ’a intikal ettirilen milisler içerisinde onlarca kayıplar yaşandığına dair yerel kaynakların iddiaları bulunmaktadır. Yaralı askerlerle ölen askerlerin cenazeleri önce tekrar Hmeymim’e oradan da Humus Askerî Hastanesine getirilirken bu süreçte verilen kayıplara dair Libya’nın aksine çok net bilgiler bulunmamakta ve nihai bilançonun ilerleyen yıllarda

öğrenilebileceği düşünülmektedir. Son olarak, ilk kez 2020'nin son çeyreğinde ortaya atılan bir iddiaya göre Rusya, Suriye'den Venezuela'da görevlendirmek adına da milis devşirmektedir. Bu milislerin Libya ve Ermenistan'dakilerin aksine sıcağ çatışmada kullanılmak için değil Venezuela yönetiminin önemli figürlerinin ve önemli tesislerinin korunmasında muhafız olarak görevlendirilmek üzere devşirildikleri iddia edilmektedir. Venezuela yönetiminin hem Rusya ile hem de Hizbullah ile olan bağları bu iddiaya zemin teşkil etse de söz konusu iddia daha güçlü teyitlere muhtaçtır.

“

Moskova'nın en son milislerin maaşlarını kesme ve tamamen ödememeye varan tehdit ve yaptırımları sonuç vermezken tüm bu süreç Şam ve Tahran blokunun güney Suriye askerî sahasında Moskova destekli unsurlara karşı baskın çıkmasına yol açmıştır.

”

MİLİS DEVŞİRME STRATEJİSİNİN İÇ BOYUTLARI VE SORUNLAR

Suriyelilerden milis devşirme ve sınır ötesinde kullanma sürecini son yıllarda bu şekilde uygulayan Moskova, içeride ise yatırım yaptığı bazı milis güçlerle alakalı sorunlar yaşadı. Rejim ordusunun yeniden inşası sürecinde Moskova kendisine bağlı güçlü bir unsur olarak 5.Kolordu'yu inşa etmişti. Rusya, Dera ve çevresinde daha önceki senelerde rejimle çarpışan fakat son tahlilde uzlaşma anlaşması imzalayan eski muhalifleri de bu kolordu içerisinde ayrı bir yapı olarak kendisine bağlı güçlere entegre etmiştir. Eski muhalif Ahmet el-Avde'nin komutasındaki 8.Alay Güney Suriye'de Rusya'ya bağlı en önemli unsur olarak ön plana çıkmaktaydı. Rusya'dan aldığı destekle bölgede askerî eğitim kampları kurarak yoğun şekilde milis devşirmeye başlayan el-Avde burada rejim ve Tahran'a bağlı güçlerin bilhassa da 4.Zırhlı Tümen'in karşısında bir güç unsuru olarak ayakta durmaya çalışmıştır. Lakin Rusya'nın 8.Alay unsurlarının çöl böl-

gesinde IŞİD'e karşı İran destekli unsurlarla birlikte savaşmasına dair emirleri çeşitli defalar Avde tarafından kabul görmemiş ve bu süreç sonunda 8.Alay Dera ve Suveyde'de 2021'de yaşanan rejim içi çatışmalarda Şam ve Tahran blokuna bağlı gruplara karşı Moskova desteğinden yoksun bırakılmıştır. Moskova'nın en son milislerin maaşlarını kesme ve tamamen ödememeye varan tehdit ve yaptırımları sonuç vermezken tüm bu süreç Şam ve Tahran blokunun güney Suriye askerî sahasında Moskova destekli unsurlara karşı baskın çıkmasına yol açmıştır.

Sonuç olarak, Suriye'nin içerisinden geçtiği ekonomik yıkım süreci bölgesel ve küresel aktörlerin bölgede milis devşireceği havuzun genişlemesine ve milisleşme hareketlerinin hız kesmeden devamına yol açmaktadır. Rusya bu süreci Suriye dışı hedefleri için oldukça işlevsel şekilde değerlendirmektedir. Libya, Karabağ ve hatta Venezuela iddiaları Hmeymim Üssü'nün Rusya için bir askerî üstün öte bir yönetim merkezi hâline geldiğini göstermektedir. Bununla birlikte Suriye içerisindeki milisleşme sürecinde İran'ın tekrar yükselen etkisine karşı yaşanan 8.Alay tecrübesi Moskova'nın karada Tahran'ı dengelemesinin en azından ülkenin güney bölgelerinde pek mümkün olmadığını göstermektedir.

Bu sebeple önümüzdeki süreçte de İran'a yakın milis güçlerin İsrail ve ABD tarafından hedef alınmalarına dair eylemlerin Rusya tarafından tepki bağlamında sözde kınamaların ötesine geçmeyeceği söylenebilir. ■

